
VITTEPRAETJE

ISSN 1386-1484

Zegel van de kooplieden van Harderwijk uit 1263
Randschrift: "sigillum burgensium de herderuvich"

kwartaalblad van
HERDEREWICH
de oudheidkundige vereniging
van Harderwijk en Hierden

anno 2006

10e jaargang

2

VITTEPRAETJE

Kwartaalblad van de Oudheidkundige Vereniging "HERDEREWICH"
Postbus 210 3840 AE Harderwijk
e-mail: redactie@herderewich.nl Internet: www.herderewich.nl
Postgiro 303 61 92

In dit nummer:

Verenigingsnieuws	pag. 2
Herderewich-bibliotheek	pag. 2
Brochure "De Joodse Gemeenschap in Harderwijk"	pag. 3
Kleine excursie	pag. 3
Excursie "Nuwenspete"	pag. 3
Van de penningmeester	pag. 4
Notulen Algemene Ledenvergadering	pag. 5
De Vischpoort vlagt weer	pag. 7
Het Belgenproject: Nieuw!	pag. 9
Samenvatting Archeologisch vooronderzoek op de Boulevard	pag. 11
Uit de Oude doos (1)	pag. 15
De Vischpoort, de vuurbaak van Harderwijk	pag. 16
De Harderwijker Heerweg	pag. 24
Van alles wat ver-EEUW-igd (29)	pag. 26
"Ik ben met mijn kinderen naar Hoorn gevlucht"	pag. 33
Harderwikers en- of Hierders (27)	pag. 36
Prijslijst	pag. 40
Herderewich Agenda: Middagexcursie, Aaltjesdag, Visserijdag	pag. 41
Samenstelling bestuur en werkgroepen	pag. 42

Verenigingsnieuws

Herderewich doet mee aan “Gelderland 1900-2000”

Gelderland 1900-2000 is de titel van een cultuurhistorisch festival, waarin de geschiedenis van de voorbije eeuw centraal staat. De aanleiding voor het festival is het verschijnen van het boek “De twintigste eeuw in Gelderland”. Dit boek, gemaakt in opdracht van de provincie Gelderland, is het resultaat van een samenwerking tussen het Gelders archief, Gelderland Bibliotheek en Gelders Erfgoed. Het boek telt honderd teksten, die steeds beginnen met een concrete

gebeurtenis ergens in Gelderland. Harderwijk is driemaal het uitgangspunt van zo'n tekst, n.l. 1909 Militairen op de Veluwe, 1919 de oprichting Christelijke H.B.S. en 1965 Overvliegende dolfinen. Deze concrete gebeurtenissen worden door de auteurs verbonden met de Gelderse en de algemene geschiedenis. Het boek verschijnt in september.

Het festival zelf is een initiatief van Storia en het Gelders Erfgoed. Deze organisaties hebben alle musea, bibliotheken, historische verenigingen, archieven en overige culturele organisaties in de provincie Gelderland uitgenodigd mee te doen. Onze vereniging heeft zich opgegeven. We zijn druk bezig met het onderstaande programma, bestaande uit drie lezingen, twee tentoonstellingen en een kleine excursie.

Op **9 oktober** houdt drs. M. Elands een lezing “Harderwijk, garnizoenstad”. Teven wordt op die dag de tentoonstelling over dit onderwerp geopend. Een werkgroep bestaande uit Gerrit Berends, Theo van der Heijden, Niek de Jong en Piet Stellingwerf is samen met het Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe, locatie Harderwijk bezig deze tentoonstelling in te richten.

Op **20 november** geeft J.W.P. van Dijk een lezing met als titel “Veldwijk, van landgoed tot stichting”. Een kleine excursie naar het Veldwijkmuseum Parkzicht volgt hierna.

Het festival wordt in Harderwijk besloten met een lezing van W. van der Beek over Schilders op de Noordwest-Veluwe.

Deze lezing, die gelijk de opening is van een tentoonstelling met dezelfde naam wordt op **15 januari 2007** in de Catharinakapel gehouden.

In het volgende Vittepraetje en op de website van Herderewich vindt u meer informatie over het festival “Gelderland 1900-2000”.

De Herderewich Bibliotheek

Van de heer C.Th. van der Heijden ontvingen we het boek “Verrassend Harderwijk”. **Hartelijk dank.**

De Herderewich bibliotheek is gehuisvest in het Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe, locatie Harderwijk-Stadhuis, Havendam 56 te Harderwijk.

De boeken zijn in de studiezaal te raadplegen. Openingstijden van maandag tot en met donderdag van 14.00 tot 17.00 uur.

Brochure “De Joodse Gemeenschap in Harderwijk”

Ons lid Lammert Postma overhandigde op 8 maart jl. het eerste exemplaar van de brochure “De Joodse Gemeenschap in Harderwijk” aan burgemeester drs. J.C.G.M. Berends. In beknopte vorm wordt in deze brochure de geschiedenis van deze gemeenschap verteld. Het achtentwintig bladzijden tellende boekwerkje is ontstaan door samenwerking van “Herderewich”, het Gilde van Stadsgidsen en het Stadsmuseum. Leden van Herderewich kunnen de brochure verkrijgen bij de penningmeester voor de gereduceerde prijs van 4 Euro, niet-leden 5,95.

Kleine excursie

Zaterdag 27 mei voert de jaarlijkse “kleine excursie” ons naar museum “De Tien Malen” en “Mariahoeve” te Putten. We zullen daar door een deskundige gids worden rondgeleid. Het vervoer is per eigen auto gecombineerd met carpooling voor hen die niet over een auto beschikken. De kosten zijn begroot op Euro 7,50. We vertrekken om 13.30 uur vanaf de bekende parkeerplaats aan de Vondellaan/Cremerstraat.

Omstreeks 17.00 uur vertrekken we weer naar Harderwijk.

U kunt zich, s.v.p. vóór 24 mei, opgeven bij:

1. Dan Knook : 0341-35 88 57
2. K.Chr. Uittien : 41 44 31
3. Jaap de Groot : 06 - 515 942 90

Excursie van onze zustervereniging “Nuwenspete”

Bij veel verenigingen loopt de belangstelling terug om met excursies mee te gaan. Zo ook bij Nuwenspete. Om hun bus toch vol te krijgen, en de kosten aanvaardbaar, kunnen **leden van Herderewich met gelijkgestemden van Nuwenspete mee met hun excursie naar Giethoorn op zaterdag 3 juni.**

De dag is als volgt gepland:

09.00 uur vertrek per touringcar vanaf het transferium achter het station Nunspeet

10.00 uur ontvangst, met koffie en “koek” bij automuseum Histo-Mobil. Het museum beschikt over een verzameling van gebruiksvoorwer-

pen die betrekking hebben op vervoer, landbouw, gereedschappen en aanverwante artikelen die te maken hebben met vervoer en/of landbouw-techniek.

Op deze plek, aan de rand van het mooie natuurgebied De Wieden & Weerribben verwacht je niet zo'n grote verzameling aan voorwerpen. Van auto tot kinderwagen, van schaats tot koets en van nostalgisch speelgoed tot wasmachine. Alles waar u vroeger mee te maken hebt gehad is hier bewaard gebleven. U kunt hier het Ot en Sien gevoel weer terug beleven. Een bezoekje aan Histo-Mobil is een reis terug in de tijd. Een reis door de tijd die al begint als u het gebied, waar Histo-Mobil, ligt binnen rijdt. Kleine boerderijtjes en vervenershuisjes zoals ze honderd jaar geleden gebouwd zijn. Punterboten die door de grachten varen met daarin koeien of balen hooi.

Oude vee-rassen zoals blaarkoppen en lakenvelders, geiten en kippen die in de Tuin van Histo-Mobil rondlopen. Niet alleen buiten maar ook binnen kunt u genieten van de meer dan tienduizend(!) voorwerpen van honderd jaar geleden.

10.45 uur dia-voorstelling over ontstaan en geschiedenis Giethoorn en De Wieden

11.15 uur bezoek museum (zelfstandig, zonder rondleiding)

13.00 uur "Turfstekers-lunch"

14.30 uur rondvaart door Giethoorn

15.45 uur gelegenheid voor een consumptie (voor eigen rekening)

16.30 uur vertrek naar Nunspeet

Kosten Euro 25,= per persoon

Betaling storten op giro 35 16 074 ten name van Heemkundige Vereniging Nuwenspete

Gaarne vóór 22 mei telefonisch aanmelden: Dhr. van Eijck tel. 254962

Haast u, er is plaats voor maximaal 15 personen!

Van de penningmeester

Veel leden hebben inmiddels hun contributie voor dit jaar voldaan. Er waren, tot onze vreugde, leden van buiten Harderwijk bij die een extra bedrag hebben gestort als bijdrage in de portokosten! Onze hartelijke dank. Ook hebben wij van enkele leden een extra bedrag als gift of donatie ontvangen. Totaal ontvingen wij maar liefst Euro 108.= extra! Eveneens daarvoor onze hartelijke dank.

Rest ons de leden, die nog niet hebben betaald, te verzoeken hun contributie voor dit jaar (16 Euro), omgaand over te maken op:

giro 303 61 92 ten name van Herderewich te Harderwijk.

Notulen Algemene ledenvergadering d.d. 28 februari 2006

Oudheidkundige Vereniging Herderewich

Opening

De voorzitter heet iedereen van harte welkom, in het bijzonder de spreker van vanavond.

Lezing

Dhr Berents houdt een voordracht over Criminaliteit in de Middeleeuwen. Na de pauze neemt hij enige vergrijpen en straffen uit diverse keurboeken met ons door. Het Oud-Nederlands is voor de meesten van de aanwezigen toch heel moeilijk te lezen.

De voorzitter dankt de spreker en last een pauze in om daarna de vergadering voort te kunnen zetten.

De voorzitter heropent de vergadering.

Mededelingen

Er zijn geen mededelingen

Notulen van de Algemene Vergadering d.d. 19 februari 2004

De heer van der Heijden merkt op dat zijn naam niet goed in de notulen staat. De secretaris neemt hiervan notie. Daarna worden de notulen onder dankzegging aan de secretaris door de vergadering goedgekeurd.

Jaarverslag secretaris

De heer van der Heijden roemt het bestuur vanwege het gratis verspreiden van het Monumentenboekje Harderwijk aan de leden. Verder wijst hij de vergadering erop dat de vereniging op zoek is naar een eigen ruimte.

De vergadering keurt het jaarverslag met de aanvullingen zonder wijzigingen goed onder dankzegging aan de secretaris.

Financieel verslag en verslag kascommissie

De kascommissie bestond uit de heren P. Dijkstra en Th van der Heijden. Zij hebben de stukken gecontroleerd en geen onregelmatigheden geconstateerd. Dhr Dijkstra leest de verklaring voor en stelt de vergadering voor het bestuur te dechargeren.

De commissie concludeert dat de vereniging een professioneel bijgehouden computergestuurde administratie heeft, waarin de financiële eb- en vloedstromen duidelijk waren te volgen. Samengevat: een transparante verslaglegging.

Het viel op dat de bestuursleden uiterst bescheiden zijn bij het declareren van de door hun gemaakte kosten. Tot slot van de voorgelezen verklaring

zegt hij dat wij als vereniging niet alleen een penningmeester uit duizend hebben, maar een penningmeester "Uit Tien"!!

De vergadering gaat onder applaus hiermee akkoord.

De nieuwe kascommissie zal bestaan uit de heren Th. van der Heijden en mevr van Lier.

Begroting

De vergadering keurt de begroting goed onder dankzegging aan de penningmeester.

Verkiezing bestuursleden

Statutair treedt onze voorzitter af. Hij stelt zich herkiesbaar. Er zijn geen tegenkandidaten bij het bestuur ingediend. De vergadering kiest bij acclamatie de voorzitter. Hij merkt op dat dit wel zijn laatste termijn is, zodat de vergadering lang kan nadenken over zijn opvolging.

De post van PR was vacant. Het bestuur stelt Richard Schouten voor, hij introduceert zichzelf en wordt onder applaus gekozen in het bestuur voor de functie van PR-man.

Rondvraag

De voorzitter blikt vooruit op het komende jaar. Wij gaan meedoen aan het Gelders Festival. Dit wordt gehouden ter ere van een boek, dat in september uitkomt. Hieraan hangen allerlei culturele en historische zaken. Alle oudheidkundige verenigingen zijn uitgenodigd om mee te doen. Wij zullen ook participeren met een drietal items.

In oktober komt een tentoonstelling over Harderwijk als garnizoensstad 1900 - 2000, met daaraan gekoppeld een lezing op 29 oktober door de dhr M. Elands. Op 20 november een lezing over Veldwijk en mogelijk een bezoek aan het museum aldaar en begin 2007 zal er een tentoonstelling gehouden worden in de Catharinakapel over kunstenaars van de Noord-West Veluwe met daaraan gekoppeld een lezing.

We zijn bezig onze website te veranderen.

Ook zijn we bezig een boekwerkje uit te geven over de Jan van Nassau-kazerne.

Mevr. van Lier dankt het bestuur voor het vele werk dat in het afgelopen jaar weer is gedaan. De vergadering stemt in d.m.v. applaus.

De voorzitter dankt tenslotte de werkgroepen, commissies en een ieder die het afgelopen jaar iets gedaan heeft voor onze vereniging.

Sluiting

De voorzitter stuit hierna de vergadering.

P. Stellingwerf, secretaris

Met het hijsen van de Harderwijkse vlag en het ontsteken van het licht door burgemeester drs. J.C.G.M. Berends op zaterdag 8 april jl., is de Vischpoort weer compleet. Dankzij de medewerking van buurtbewoner Gert Roede, Peter Ristjouw en het bedrijf Elsto-aandrijvingen uit Voorhout is het gelukt om de lichtbron met originele Fresnel-lens, weer in werking te stellen.

De Harderwijkse vlag werd beschikbaar gesteld door de Oudheidkundige vereniging Herderewich. Voorzitter N.C.R. de Jong overhandigde haar aan galeriehouder Meneer de Vries. Hij memoreerde aan een uitspraak van de burgemeester van Harderwijk dat het gemeentehuis zonder vlag geen gemeentehuis was. Herderewich vindt dat de Vischpoort, het historisch en monumentaal en nu ook het culturele logo van Harderwijk geen Vischpoort is, als er geen vlag wappert. Henk de Vries bracht de tweekleurige vlag samen met de burgermeester naar boven, waar ook het nieuwe licht van de vuurtoren op de Vischpoort officieel werd ontstoken.

Overhandiging van de vlag aan Galeriehouder Henk de Vries.

Foto Anneke Immink

De voorzitter van Herderewich overhandigde naast de vlag, ook een vlaggenprotocol. Hierin staan de instructies, hoe en wanneer er gevlagd moet worden. Deze instructies zijn gebaseerd op het protocol, dat op 22 december 1980 door de minister-president is gegeven.

Voorafgaande aan het hijsen van de vlag, werd het toegestroomde publiek op de Vischmarkt verwelkomd door de Aalzangers. Zij zongen liederen uit de tijd, dat de vissers met hun boten afmeerden aan de Lage brugge voor de enig overgebleven stadspoort van Harderwijk.

Onder de bezoekers bevonden zich ook een vijftigtal leden van de Nederlandse Vuurtoren Vereniging, die in Harderwijk aanwezig waren voor hun jaarvergadering in de Roef. Tijdens de jaarvergadering hield Herderewich een korte uiteenzetting over de geschiedenis van de Vischpoort als vuurbaak. De liefhebbers van kustlichten konden na afloop van hun vergadering op uitnodiging van Herderewich, een bezoek brengen aan de Vischpoort. Waar de galeriehouder Henk de Vries, hen de gelegenheid gaf om het vuurtorenlicht te gaan bekijken. Eén voor één klommen de leden naar boven om het mechaniek te bestuderen. "Het is een niet gebruikelijk licht, want het is een vastlicht dat draaiend is gemaakt", merkte één van de leden van de vuurtoren-vereniging op.

Burgemeester Berends stelt tijdens zijn toespraak: "Het markeert een nieuwe plek op de kaart van het Waterfront".

Foto Anneke Immink

"Het Belgenproject", een nieuw vrijwilligersproject in het archief

Gert Hemstede

In het gemeentearchief willen we starten met een nieuw project, n.l. de wederwaardigheden van Belgen in ons land tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Het is ons de afgelopen jaren duidelijk geworden, dat Harderwijk een speciale positie inneemt met betrekking tot die periode. In Harderwijk heeft een belangrijk interneringskamp gestaan en tevens is er de begraafplaats van alle in ons land omgekomen Belgische militairen en -burgers uit de Eerste Wereldoorlog.

Bij ons werk in het archief hebben we gemerkt, dat die speciale situatie veel vragen oproept. In dat kader hebben we mee kunnen werken aan een tentoonstelling over die periode, in het Belgische Ieper, en hebben we informatie kunnen verstrekken over de aalmoezenier uit het kamp, pater Muyldermans.

INTERNEERINGSKAMP — CAMP D'INTERSEMENT
HARDERWIJK

Muziekuitvoering op de kiosk in het kamp
Concert au kiosque du camp

Het lijkt er zelfs op dat nu - na zo'n lange tijd - de vragen over die periode niet minder, maar eerder méér lijken te worden. De Eerste Wereldoorlog heeft op onze zuiderburen zo'n enorme invloed gehad, dat het een onderwerp is waarover nog steeds wordt gesproken en onderzoek naar wordt gedaan.

Een geschiedenis, die nog altijd een actieve rol speelt in de harten van mensen en waarin, in de sociaal-historische context (de psyche van de cultuur), als het ware nog steeds een verwerkingsproces plaats moet vinden.

Vrijwilligers van Harderewich, werkzaam in het gemeentearchief, kunnen en willen hieraan graag hun bijdrage leveren. We hebben veel archief- en ander documentatie-materiaal dat nog niet goed ontsloten is. Daarom hebben we het plan opgevat om het beschikbare materiaal nader uit te zoeken en beter toegankelijk te maken en daarvan een Documentatie Centrum op te zetten. Maar ook om aan onze Belgische burens, die Harderwijk en de begraafplaats willen bezoeken, de gelegenheid te geven wegwijs te worden in het leven in Harderwijk en in het interneringskamp tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Aan de huidige Harderwijkers kunnen we, aan de hand van dit on-derwerp, duidelijk maken wat het betekend heeft zo overspoeld te worden door vluchtelingen en wat het voor de Belgen betekend heeft van huis en haard verdreven te zijn en in ballingschap te moeten leven.

Dit project kan echter niet alleen door de huidige medewerkers van het archief opgezet worden. Daarom willen we VRIJWILLIGERS oproepen, die mee willen denken en vooral mee willen werken, om hier iets moois en goeds van te maken. Wie zich hiervoor wil inzetten is van harte welkom en kan zich aanmelden bij:

Gert Hemstede, tel. 0341-411454 (alleen 's maandags)
of per e-mail gert@streekarchivariaat.nl

NB: Expositie van historische prentbriefkaarten, waaronder van Belgen die in Harderwijk geïnterneerd waren en naar huis schreven.

Expositie in het "Stadsmuseum" van 27 april tot 20 januari 2007
tel. 0341 - 41 44 68
www.stadsmuseum-harderwijk.nl

Samenvatting Archeologisch vooronderzoek op de Boulevard te Harderwijk

N.C.R. de Jong

De gemeente Harderwijk heeft RAAP archeologisch adviesbureau b.v. opdracht gegeven een archeologisch vooronderzoek te verrichten op de Boulevard. Van dit onderzoek is een uitvoerig rapport verschenen. Hier volgt een korte samenvatting.

Het onderzoek heeft bestaan uit twee gedeeltes namelijk proefboringen en het graven van proefputten.

Proefboringen

In het totaal hebben er 62 handboringen plaats gevonden. Er is geboord tot maximaal 4,40 m -Mv (-Mv = onder maaiveld) met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en met een gutsboor met een diameter van 3 cm. Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metaal, bot, glas, bakstenen en houtskool. Er zijn geen monsters genomen.

In alle boringen bestond de bovenste 10 tot 130 cm uit (bouw)zand, dat er in 1983 is opgebracht bij de inrichting van de Boulevard.

Onder het (bouw)zand bevond zich op veel plaatsen een laag matig tot sterk siltig *), humeus zwaar omgezet zand met puinresten. De laag wordt geïnterpreteerd als een ophogingspakket uit de 18e - 19e eeuw. Onder dit ophogingspakket zit een pakket zandige klei tot zeer siltig zand met puinresten. Waarschijnlijk een oude ophogingslaag. Hieronder een strandafzetting van de Zuiderzee, waarbij perioden met laag, rustig water afgewisseld werden met dynamische perioden, waarin zandige lagen met verspoelde puinresten werden afgezet. De Zuiderzeeafzettingen zijn vanaf de Late Middeleeuwen afgezet.

In 33 boringen stuitte men op een ondoordringbare puinlaag. In 8 van de 33 boringen gaat het vermoedelijk om zeer recent puin/beton. In een aantal gevallen ligt het puin direct onder de opgebrachte laag uit de 18e - 19e eeuw. Bij 4 boringen stuitte men op ondoordringbaar puin onder de strandafzetting. Bij 7 andere boringen is de ondoordringbare puinlaag afgedekt met een laag zand of sterk siltig klei zonder verspoelde puinresten. Tijdens een boring werd op circa 350 cm -Mv een keramiek scherf aangetroffen. Het betrof een fragment van een bord met slibversiering uit de late 18e , begin 19e eeuw.

Proefputten

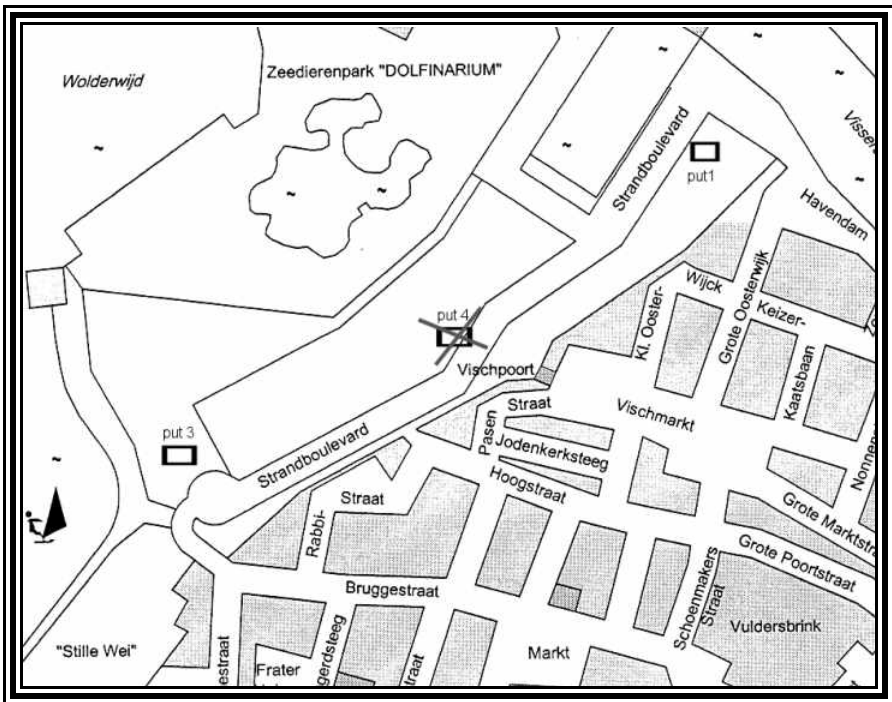
Na de proefboringen werd besloten vier proefputten te graven:

put 1 diende om inzicht te verschaffen in de aard en eventuele datering van het baksteenpuin.

Put 2 diende om inzicht te verschaffen in de aard van de natuurlijke bodemopbouw en recente verstoringsdiepte.

Put 3 werd zo aangelegd dat de relatie tussen eventuele resten van de havenbrug ter hoogte van de Bruggepoort en de natuurlijke zeeafzetting onderzocht kon worden.

Put 4 zou aangelegd worden ter hoogte van de eventuele resten van de tweede havenbrug van Harderwijk, tegenover de Vischpoort.

Op grond van de resultaten van de putten 1 en 3 is van aanleg van put 2 afgezien, terwijl van put 4 werd afgezien op grond van de aanwezigheid van bodemvervuiling.

De proefputten waren 6 x 6 m. De putten zijn in de diepte getrapt aangelegd. In beide putten is één opgravingsvlak aangelegd. Het vlak is aangelegd net boven de top van het verspoelde dekzand. Van alle profielen in de putten zijn foto's genomen.

Put 1.

De bodemopbouw van proefput 1 wordt geïnterpreteerd als een recente ophogingslaag op een subrecente ophogingslaag op Zuiderzeestrandafzetting met verspoelde puinresten (bakstenen) op verspoeld dekzand (voormalige zeebodem).

De overgang van de subrecente ophogingslaag (eind 18e - 19e eeuw) en daaronder gelegen Zuiderzeeafzetting met verspoelde puinresten is grillig. Er was sprake van een dynamische kustlijn, waar ophogingslagen afgedekt werden door zeeafzettingen en vervolgens deel verspoeld raakten, totdat ze definitief ontgonnen werd. Dit is in ieder geval vóór 1830 gebeurd. Waarschijnlijk na het derde kwart van de 18e eeuw.

Put 3

Het profiel van deze put wordt geïnterpreteerd als een reeks recente ophogingslagen op een pakket Zuiderzeeafzettingen. In de bovenste 50 cm van dit pakket is een aantal stortlagen of verspoelde puinkuilen waargenomen, die vermoedelijk verband houden met landwinningsactiviteiten in de kuststrook buiten de stadsmuren aan het einde van de 18e eeuw en begin 19e eeuw. Daaronder bevinden zich Zuiderzeestrandafzettingen op verspoeld dekzand (voormalige zeebodem).

Grondsporen

In beide proefputten zijn geen archeologische sporen van vóór het einde van de 18e eeuw aangetroffen.

Vondsten

In totaal zijn tijdens het onderzoek 139 artefacten geborgen. Het betreft vondstgroepen aardewerk (80x), glas (7x), leer, metaal, baksteen (50x) en natuursteen (2x).

Aardewerk

Het aardewerk uit de proefputten was vooral uit de late 18e eeuw en begin 19e eeuw. In de bovenste grondlagen bevonden zich voornamelijk vondsten uit de laatste helft van de 20e eeuw.

Het aardewerk uit de late 18e en begin 19e eeuw bestond uit steengoed, rood- en witbakkend aardewerk en diverse soorten industrieel vervaardigd aardewerk.

Bij het steengoed ging het onder andere om scherven van kannen van geglaazuurd steengoed uit het Duitse Westerwald. De kannen zijn versierd met ingekraste bloemmotieven en beschilderd in kobaltblauw.

Het dubbelzijdig geglaazuurd, roodbakkend aardewerk vormde de grootste groep binnen de keramiek vondsten. Er zijn ook enkele fragmenten witbakkend aardewerk aangetroffen, met name pijpaarde en Faïence.

Het schaars aangetroffen industrieel aardewerk is waarschijnlijk afkomstig uit Staffordshire in Engeland. Naast het industrieel steengoed is er een fragment industrieelwitgoed (scherf theekopje) en industrieel zwartgoed (randfragment schenkkkan) gevonden.

Bij de in de putten aangetroffen stukken aardewerk gaat het om dagelijks gebruikte kapot gevallen en weggegooide voorwerpen.

Glas

Er is slechts 1 relevant stuk glas gevonden, n.l. een wandfragment van een cilindrisch, vormgeblazen fles. Vanwege zijn vorm gedateerd begin 19e eeuw.

Leer

In totaal zijn 5 fragmenten leer gevonden. Ze bestaan uit diverse schoenzolen en een stuk riem. Op basis van de overige vondsten uit de afvalkuil is het leer gedateerd in het begin van de 19e eeuw.

Metaal

Alle metaalfragmenten waren afkomstig uit het recent opgebrachte pakket.

Baksteen

De baksteenfragmenten uit de ophogingslagen zijn niet relevant. De bakstenen uit de Zuiderzeeafzetting zijn ook grotendeels te fragmentarisch om er een gefundeerde uitspraak over te doen. Het baksteen puin op de zeebodem is door de golfwerking van het water merendeels tot kiezelsteenachtige, ronde brokken gerold. Er zijn nauwelijks steenformaten vast te stellen.

Natuursteen

Er zijn 2 stukken natuursteen aangetroffen: een stuk kalkzandsteen in de basis van de Zuiderzeeafzetting en een stuk steenkool in de top van de Zuiderzeebodem.

De kalkzandsteen is een natuurlijk brok zonder sporen van menselijke bewerking.

Het vuistdikke stuk steenkool is net als de stukken baksteen sterk afgerond door de golfwerking van de Zuiderzee.

Op grond van de resultaten van het bureau- en het veldonderzoek wordt aanbevolen de kwaliteit, aard, datering omvang en diepteligging van de drie vindplaatsen nader vast te stellen door middel van een proefsleuvenonderzoek.

De drie locaties zijn de brug bij de Hoge Bruggepoort, de brug van de Lage Brugge of Vischpoort en bij de noordpunt van de Boulevard, waar het Nieuwe Blokhuis ongeveer heeft gelegen.

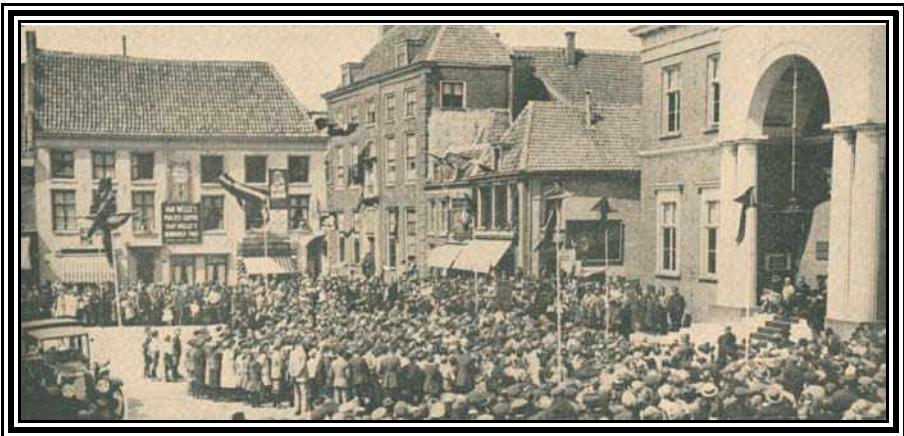
Bent u geïnteresseerd in het gehele rapport, dan kunt u dat lezen in de studiezaal van het Streekarchivariaat. Het rapport aanwezig is in de Herderewich-bibliotheek.

*) silt: afzetting waarvan de korrelgrootte tussen die van fijn zand en die van klei ligt.

Uit de oude doos (1)

J.J.M. Deitmers

Uit het geïllustreerde tijdschrift “De Prins” van 19-05-1928

Feestelijke Ontvangst van den Nieuwbenoemden Burgemeester van Harderwijk, den heer J. de Jong Saakes. De bevolking van de vriendelijke, welvarende Geldersehe Zuiderzeestad heeft op waardige en treffende wijze haar nieuwen Magistraat bij zijn intrede verwelkomd.

Onze foto brengt in beeld: De groote Zanghulde door de Harderwijkse schoolkinderen vóór het Raadhuis, onder leiding van den heer Bronsveld; op het bordes Burgemeester met zijn Echtgenoot en zijn Dochter.

Het feestcomité, met het bestuur der Oranje-Vereeniging als kern, mag met levendige voldoening op de organisatie van het uitstekend geslaagde feest terugzien

Doordat de Hoge Bruggepoort in 1842 werd afgebroken was het licht, dat voor de beurtschippers op die poort stond, ook verdwenen.

De beurtschippers doen een beroep op de minister van Marine, die het loodswezen onder zijn beheer heeft, om een nieuw kustlicht in Harderwijk op te richten.

Op 23 januari 1851 richtte Egbertus Lucas, minister van Marine zich in een missive tot het gemeentebestuur van Harderwijk. Hieruit blijkt dat het bestuur van Harderwijk akkoord gaat met een eerder door hem gedaan voorstel over een kustlichttoestel en lantaarn in Harderwijk. De minister denkt daarbij aan de Vischpoort, welke door middel van een houten torentje tot de vereiste hoogte zou kunnen worden gebracht. De kosten zijn voor zijn departement.

Volgens de minister zou het wenselijk zijn dat de opstand een hoogte van 18 à 20 ellen zou krijgen. Het brandpunt van het licht komt dan op een hoogte van 16 ellen boven gemiddeld tijwater. Er zou dan alleen een "tablement" ter hoogte van een half el uitstekend boven het dak van de Vischpoort moeten worden gemaakt. Hierdoor zou de lantaarn, welke niet groot behoefde te zijn op een minder omslachtige verbinding in het gebouw verankerd kunnen worden.

De minister denkt aan een lantaarn en lichttoestel, zoals zich op de Hoek van het IJ, op Urk of Schokland bevindt.

In de daaropvolgende brief van de minister blijkt dat hij de extra kosten van fl. 800.= aan de hoge kant vindt. Hij voelt zich bezwaard om aan Zijne Majesteit een voordracht te doen om buiten het kustlichttoestel en de lantaren benevens het onderhoud in olie ook daarboven de bedoelde kosten van fl. 800.= door het Rijk te laten betalen. Hij wil dat het bedrag teruggebracht wordt tot fl. 600.=

Op 18 maart verleent Zijne Majesteit koning Willem III zijn goedkeuring aan het besluit *"tot het doen daarstellen van een kustlicht op de Visch-poort der stad Harderwijk en de voorziening tot dat einde in den noodigen lichttoestel met lantaarn en om in de kosten van het onderhouden van dat licht voor rekening van het Departement van Marine te voorzien, uitgenomen het personeel van lichtwachters dat door de stad Harderwijk zal worden bekostigd, alsmede om aan het stedelijk bestuur aldaar te voldoen de somma van fl. 598,71 nadat het zal gebleken zijn, dat de hierboven bedoelde poort ter plaatsing daarop van het voorschreven licht behoorlijk zal zijn verhoogd en ingerigt"*.

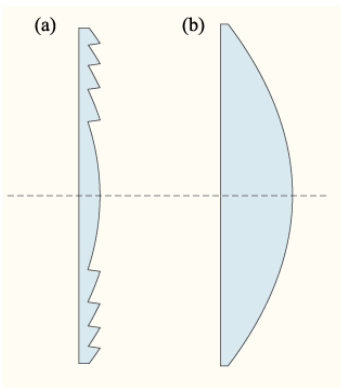
August-Jean Fresnel

August-Jean Fresnel

Het ministerie heeft gekozen voor een rood vast licht voorzien van een katadioptriek van Fresnel. August-Jean Fresnel was een Franse natuurkundige, die leefde van 1788 tot en met 1827. Hij leverde een grote bijdrage aan de optica door het gedrag van licht zowel theoretisch als experimenteel te bestuderen. Hij werd onder andere bekend door de uitvinding van de Fresnel-lens. Deze lens is een speciale lens, die gebruikt wordt bij vuurtorens, in navigatie verlichting en in spots voor belichting van films-, televisie- en theatervoorstellingen.

Eenvoudig gezegd bestaat een fresnel-lens uit ringen van op elkaar gezette prisma's met als middelste ring een gewone lens. Hierdoor wordt het licht van de lamp in plaats van verticaal en rondom verspreid zoals bij een gewone lamp tot een horizontale gebundelde straal gevormd. Het resultaat is dat de totale lichtsterkte wordt gebruikt.

A: doorsnede Fresnel-lens
b: doorsnede gewone lens

Foto van de Fresnel-lens in de Vischpoort foto: R. Scouten

De fabrikant H. De Lepaute te Parijs wordt door het ministerie verzocht een opgave van de leveringstijd van het lichttoestel te verstrekken. Ook draagt de minister de onderinspecteur van het loodswezen te Amsterdam op om een persoon te vinden, welke bekwaam en genegen is de levering van de benodigde lantaarn op zich te nemen. Hij verzoekt tevens het gemeentebestuur van Harderwijk, na overleg, zo spoedig mogelijk met de verhoging en inrichting van de Vischpoort te beginnen.

In een brief van 28 juli bericht de onderinspecteur van het loodswezen dat de lantaarn afkomstig van de oude lichtopstand te Scheveningen op de Vischpoort geplaatst kan worden. De firma J. Zimmer en Zonen te Amsterdam zal de lantaarn in orde brengen en opstellen. De lantaarn zonder glaswerk weegt in zijn geheel ongeveer 5 à 600 Nederlandse Ponden. De onderinspecteur wil ook vernemen, waar de toegang tot het toestel in de vloer van het voetstuk wordt gemaakt. Dit met betrekking tot het plaatsen van de lantaarn. Deze, met het daarin geplaatste licht, moet vanuit het oosten tot in het zuidwesten zichtbaar zijn. Ook de deur naar de lantaarn zal groot genoeg moeten zijn om het lichttoestel in zijn geheel door te laten. Op 1 november meldt het Overveluwsch weekblad dat het verhogen van de Vischpoort door middel van een torentje voltooid is.

Kustlicht vóór 1930, lantaarn aan de Vischmarktzijde gesloten

De aannemer L. Gerards uit Harderwijk voerde het werk uit. De lantaarn en het lichttoestel zijn op 3 november aangekomen. Met spoed wordt de lantaarn op het bestemde voetstuk gehesen en geplaatst. Twee weken later volgt het lichttoestel.

Voor de Harderwijkers is 20 november 1851 een vreugdevolle dag. Burgemeester Hendrik Frans van Meurs geniet de voldoening onder grote belangstelling het licht op de Vischpoort te mogen ontsteken. De vlag op het stadhuis is uitgestoken evenals op andere bijzondere gebouwen. De avond was nauwelijks gevallen of een grote menigte stroomde naar buiten om zich te verlustigen aan de pas ontstoken vuurbaak.

Het reglement van de lichtwachter.

De lichtwachter van de nieuwe vuurtoren was gebonden aan een reglement, waarvan ik de belangrijkste artikelen vermeld.

1. De lichtwachter van rijksverlichting te Harderwijk wordt aangesteld en bezoldigd door de gemeente Harderwijk. Zijn orders krijgt hij van de onderinspecteur van het loodswezen te Amsterdam. Hij moet alles aan hem rapporteren. Zijn vaste woonplaats is op de Vischpoort. De lichtwachter is persoonlijk verantwoordelijk voor alle ontvreemdingen en moedwillige vernielingen.
2. Hij krijgt mondeling onderricht in de behandeling, het onderhouden en de bediening van het licht. Hiernaar moet hij zich stipt gedragen.
(Dit onderricht werd uitgevoerd door de lichtwachter J. Teunins uit Scheveningen. Zijn baas verzocht de gemeente Harderwijk om voor lichtwachter Teunis een aan zijn stand overeenkomend goed logies te willen verzorgen en na afloop van zijn instructie een bewijs van goed gedrag en bekwaamheid te geven)
3. Het licht moet bij zonsopgang worden ontstoken en de hele nacht gelijkmatig doorbranden. Bij zonsopgang wordt het gedoofd.
4. De olie moet een kwaliteitsonderzoek door de lichtwachter ondergaan, alvorens hij opgeborgen wordt in de bestemde oliestandaards.

De andere artikelen van het reglement gaan over de declaraties en het schoonhouden van de vuurtoren. Bij het reglement zit een lijst van artikelen die nodig zijn voor het schoonhouden en goede bediening van de verlichting gedurende een jaar. Veel schoonmaakartikelen worden vermeld, maar eveneens 2 kan jenever.

Licht uit, licht aan, licht uit ?

In de raadsvergadering van 31 mei 1923 meldt het college van B&W dat zij in een brief aan de minister van Marine om opheldering hebben gevraagd omtrent het gerucht dat het kustlicht "Vischpoort" opgeheven zal worden. De minister antwoordt op 14 mei dat hij tot de overtuiging was gekomen dat het kustlicht "Vischpoort" slechts van lokaal belang was. Voorts was hij van mening dat gezien de benarde toestand van 's lands financiën het niet langer geoorloofd is Rijksgelden hieraan te besteden. Het licht op de Vischpoort zal per 1 juli als rijkskustlicht worden opgeheven.

De minister verklaarde zich toch bereid zolang de gekoesterde plannen betreffende het baggeren van een geul door "het Harde" en het oprichten van de daarbijbehorende geleidelichten niet zijn uitgevoerd, om de bestaande installatie voor onbepaalde tijd in bruikleen af te staan. Het Rijk zegt wel de huur van de woning van de lichtwachter per 1 juli op.

Het college komt met het volgende voorstel aan de gemeenteraad:

- I. B&W te machtigen het kustlicht "Vischpoort" na 1 juli a.s. te bestendigen voor rekening van de gemeente tot tijd en wijle de plannen omtrent de vaargeul door "het Harde" zullen zijn ten uitvoer gelegd.
- II. In gaande 1 juli 1923 de huur van de woning Vischpoort te bepalen op drie gulden per week met verplichting van de huurder het kustlicht, te onderhouden, aan te steken en te doven.

Na een discussie, die meer over de vaargeul ging dan over het kustlicht werd het voorstel van het college zonder hoofdelijke stemming conform aangenomen.

Volgens "De Harderwijker" van 2 oktober 1923 stelt het raadslid de heer Vierhout een tweetal schriftelijke vragen over het doven van het kustlicht aan het college:

- a. of burgemeester en wethouders weten dat het Rijk het licht niet meer zal ontsteken,
- b. of het licht voor rekening van de gemeente kan worden ontstoken.

B&W verwijzen in hun antwoord naar de notulen van de raadsvergaderingen van 31 mei en 12 juli 1923. In eerstgenoemde vergadering besloot de Raad om het licht voorlopig voor gemeenterekening te laten branden. In de volgende raadsvergadering kwam de Raad hierop terug naar aanleiding van een mededeling van het raadslid Mons. Hij was van oordeel dat de vissers het licht eigenlijk niet nodig hadden. Ten bewijze voerde hij aan dat in Spakenburg en Huizen met veel grotere vloten ze ook niets anders hadden dan een havenlicht.

De heer Vierhout is niet door het antwoord van B&W bevredigd en kondigt aan dat hij binnenkort een voorstel zal indienen om het vuurtorenlicht voor rekening van de gemeente te laten branden.

Het Overveluwsch Weekblad meldt op 8 oktober dat het Rijk op 17 sept. het licht op de Vischpoort gedoofd heeft. In verband met het ongerief voor de scheepvaart en de visserij had de burgemeester een onderhoud met de inspecteur van het loodswezen en verzocht hem te willen mededelen welke beslissing de minister ten aanzien van het kustlicht en de kustlicht-wachter had genomen. Donderdag 6 oktober werd telegrafisch bericht ontvangen van de inspecteur dat het licht direct weer ontstoken werd.

Een definitieve oplossing komt op 27 november 1923 met de overeenkomst tussen de gemeente en Rijksoverheid.

Deze overeenkomst houdt onder andere in:

- a. Het departement van Marine staat in bruikleen af aan de gemeente Harderwijk de lichtinstallatie met inventaris van het kustlicht boven de Vischpoort. De gemeente heeft de verplichting het in goede staat te onderhouden en eventueel weer aan het Rijk over te dragen.

- b. De gemeente behoudt zich het recht om het licht te doven. Minstens één maand van te voren moet het departement van Marine in kennis worden gesteld.
- c. De gemeente stelt de tijden vast dat het licht brandt. Tevens stelt ze een instructie voor de lichtopzichter op.

Schitterlicht voor de luchtvaart.

Nieuwe ontwikkelingen rond het kustlicht “Vischpoort” doen zich in de maand mei 1930 voor. Bij wijze van proef zal op de Vischpoort een elektrische lichtdraaibaak geplaatst worden. Dit in verband met het luchtverkeer over Harderwijk in de richting van de Duitse grens bij Denekamp. De wijziging wordt uitgevoerd door N.V. Philips Gloeilampenfabrieken. Het baken, dat geplaatst moet worden, bestaat uit een, door een kleine elektromotor aangedreven, draaiend wit zoeklicht. Het routelicht draaide 22 keer per minuut.

Aandrijving elektromotor

foto R. Schouten

De bediening van het toestel blijft beperkt tot het aanzetten van twee normale schakelaars. Eén voor de lamp en één voor de motor. Ten overvloede deelt Philips mee dat de plaatsing van het elektrische licht geen stagnatie zal geven in het bedrijf van het gaslicht. Het licht bleef tevens kustlicht en brandde steeds van zonsondergang tot zonsopgang. Voor de zichtbaarheid van het licht moesten de dunne plaatijzeren panelen aan landzijde vervangen worden door glazen ruiten.

De proef heeft geduurd tot augustus. Daar de plaats van het schitterlicht op de Vischpoort niet gunstig was, werd deze verplaatst naar de Broeksteeg. De elektrisch lichtdraaibaak moest weer vervangen worden door de oude stilstaande gasverlichting. Deze wijziging is niet uitgevoerd. De elektromotor is in de Vischpoort achtergebleven.

Kustlicht ná 1930, lantaarn Vischmarktzijde met glas

Daar er nu in de Vischpoort elektriciteit is aangebracht doet Philips het voorstel om het ouderwetse gaslicht te vervangen een normale vuurtorenlamp. De waarde van het licht wordt door het gebruik van een gloeilamp belangrijk verhoogd. De directeur van het gemeentelijk gasbedrijf had in maart het college geadviseerd na beëindiging van de proef de gewone staande gasbrander te vervangen door een Parkinson 2-vlams brander. Het is niet bekend welke keus het college na de proef heeft genomen.

Van 1940 tot 1945 werd door de bezetter de totale verduistering ingevoerd. Gedurende die jaren heeft het licht niet gebrand.

In een brief van 1 november 1945 bericht de directeur van het loodswezen in het 3e district, dat wanneer de verbeteringen van de havenlichten op de strekdammen uitgevoerd zijn, het licht op de Vischpoort gedoofd kan worden.

In 1952 vraagt het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut in De Bilt of zij een zonnenschijnmeetinstrument op de Vischpoort mochten plaatsen. Met betrekking tot de bevestiging van het instrument zag het KNMI graag dat de vlaggenstok verwijderd werd. Dit stond de gemeente niet toe, ook al was de vlag verdwenen en het koord totaal versleten. Het is niet duidelijk of het instrument toch geplaatst is.

De lichtwachter

Vanaf 1851 tot 1945 zijn de onderstaande lichtwachters in dienst geweest:

Johannes Klaassen Schaftenaar, van 1851 tot 1871

Jan Olofsen, van 1871 tot 1909

Geesbartus Olofsen, van 1909 tot 1924

Renger Foppen, van 1924 tot 1927

Constant Desire Vandepitte, van 1927 tot 1945

Jan Olofsen was de schoonzoon van Johannes Klaassen Schaftenaar.

Geesbartus Olofsen was de zoon van Jan Olofsen.

Constant Vandepitte kreeg bij zijn benoeming een taak erbij. Hij moest, indien de haven geheel met vaartuigen gevuld was, op aanwijzing van de havenmeester overdag een blauwe vlag en 's nachts, ter weerszijde van het kustlicht, een roodlicht lantaarn hijsen om zo averij in de haven te voorkomen.

Dankzij de inspanningen van Peter Ritsjouw en het bedrijf Elsto Aandrijvingen uit Voorhout werd de motor van het vuurtorenlicht hersteld en kon burgemeester J. Berends op zaterdag 8 april j.l. het licht op de Vischpoort weer ontsteken.

Gegevens van het routelicht Harderwijk.

52° 21' Noorderbreedte, 5° 37',5 Oosterlengte.

Afstand tot het route-licht Muiderberg circa 35 km.

Karakter: Wit schitter, elke 3 sec., schittering 0,05 sec, duister 2,95 sec.

Max. lichtsterkte van de lichtbundel in H.K. (Hefnerkaars: 900.000).

Lichtwaarde in H.K.: 120.000

Gemiddelde zichtbaarheid (30 % van het jaar): 37 km.

Hoogte van het licht boven de grond: 13 m., boven zee 16,5 m.

Bronnen:

Nieuw Archief Harderwijk, inv.nr. 13, 14, 734 t/m 736, 288, 798 t/m 876, 3892

De Harderwijker Heerweg

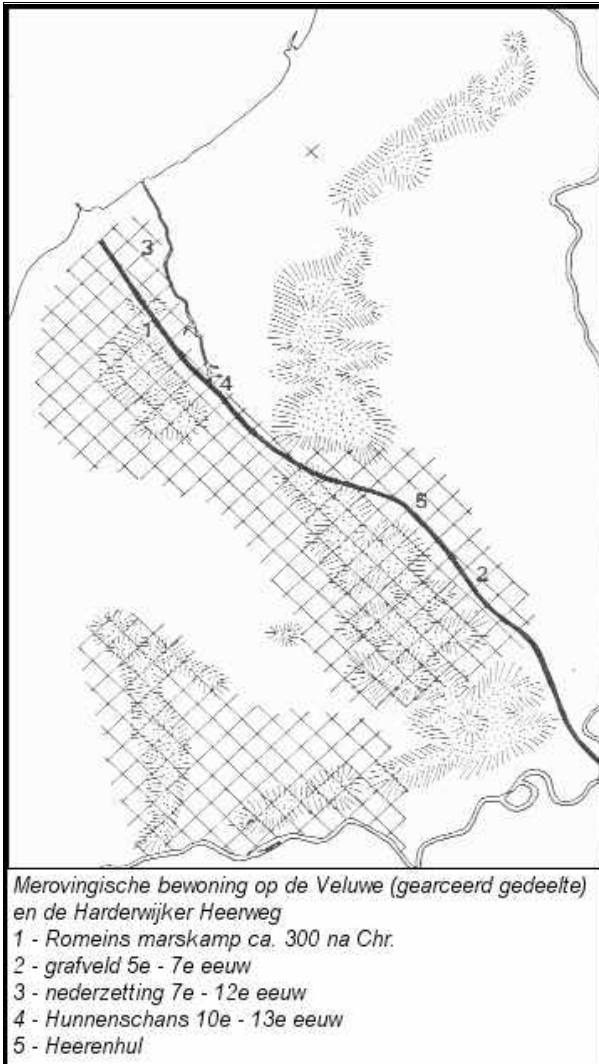
P. Stellingwerf

Bij toeval stootte ik bij het lezen van het boekje "Handel en Wandel op de Noord-Veluwe, tussen prehistorie en historie" van C.A. van Baarle op een zeer interessante verhaal, namelijk dat er een heerweg bestaan zou hebben welke genaamd was:

De Harderwijker Heerweg, de Heerweg tussen Harderwijk en Doesburg.

Deze heerweg is/was één van de oudste wegen van de Noord-Veluwe.

De datering van deze Heerweg kan men opmaken uit wat er gevonden is langs deze weg. De weg verbindt op haar wijze, in de jongste geschiedenis vanaf de Romeinse tijd, allerlei objecten en gebieden.

Vondsten uit de 4e eeuw, dat is de Romeinse tijd, bevestigen op de hele route het belang van deze weg. Allereerst herinnert ons het "Romeinse marskamp" uit ca. 300 na Chr. aan de Romeinse activiteiten.

Uit de 5e - 7e eeuw zijn er andere vondsten: met name het grafveld van Loenen.

In de Merovingische tijd (600 - 750) maakte men gebruik van de weg om zich te kunnen verplaatsen naar het Beekhuizerzand, een nederzetting die in die tijd in opkomst is.

In de Karolinische tijd (750 - 900) zien we in het Beekhuizerzand een volwaardige plaats, van waaruit handel wordt gedreven met Duitsland. Hier vinden we een Hanzeschotel van brons uit de 12e eeuw, die verwijst naar die handelsbetrekking.

In de 10e eeuw werd de nederzetting bedreigd door de toenemende droogte en later, als gevolg daarvan de overlast van zandverstuivingen. Het rijke en welvarende gebied werd eveneens belaagd door indringers. De 10e eeuwse walburcht, de Hunneschans, bood de nodige bescherming.

Reeds vanaf de Merovingische tijd vormde de Harderwijker Heerweg een begrenzing met het noorden. Hij begrenste een deel van Hamaland in de Merovingische tijd. Ten noorden van deze weg vinden we uit die tijd (600 - 750 na Chr.) zo goed als geen vondsten. In deze tijd komt de ijzerindustrie op, welke door deze weg ontsloten kon worden. De Harderwijker Heerweg neemt in betekenis toe op alle gebieden van het sociale leven. De Heerenhul - afkomstig uit de prehistorie - krijgt een nieuwe functie als gerechtswaard.

Dit verhaal maakte veel los in mij. Vragen wellen in mij op.

1. Hoe komt men aan deze naam?
2. Waarom werd hij de Harderwijker Heerweg genoemd?
3. Zou Harderwijk reeds in de Romeinse tijd bestaan hebben, of
4. Zou de Selhorst reeds bestaan hebben of
5. was het de nederzetting Beekhuizen?
6. Lag het Romeinse marskamp aan deze weg en was dit kamp het kamp dat gevonden is op de Ermelose heide?
7. Wat was de Heerenhul?
8. Wie kan mij gegevens leveren van de nederzetting Beekhuizen/ Beekhuizerzand?

Wie kan mij helpen. Wie weet iets over deze Heerweg en de nederzettingen aan deze weg?

Piet Stellingwerf.
Tel: 0341 -552342

Schoolkwestie

Een soort schoolkwestie houdt de leden van de gemeenteraad in het voorjaar van 1906 bezig. De burgemeester heeft met de districtsschoolopziener Van Renesse een bezoek gebracht aan de Vismarktschool, mogelijk i.v.m. een op handen zijnde verbouwing. De schoolcommissie stelt tegelijkertijd een rapport op over de mogelijke of noodzakelijke uitbreiding van de scholen A en B. Als voorzitter van de gemeenteraad weigert de burgemeester

M.G.J. Kempers (burgemeester van 14 maart 1903 tot 1 mei 1928)

(Kempers, red.) dit rapport voor te lezen. Veel raadsleden hebben hierom gevraagd, echter tevergeefs. De heer Willemsen en enkele anderen protesteren tegen deze gang van zaken. Sommigen vragen informatie bij schoolopziener Gangel, die tevens raadslid is. Er wordt gestemd om openheid te krijgen, maar de stemmen staken bij 6-6. Enkele dagen later, op een maandag, zal er opnieuw gestemd worden, maar drie raadsleden, in dit geval allen tegenstemmers, zijn dan buiten de stad en kunnen niet aanwezig zijn. Dit kan, volgens Willemsen, geen toeval zijn en hij verzoekt dan ook een andere datum vast te stellen. Dit verzoek krijgt geen gehoor bij de voorzitter, maar toch gaat de geplande vergadering niet door omdat er niet voldoende raadsleden aanwezig zijn.

In een latere vergadering wordt verder gediscussieerd en in een besloten gedeelte vastgesteld, met 6 tegen 5 stemmen, dat de verklaring voorgelezen had moeten worden of anders gedrukt ter inzage had moeten zijn. Inmiddels is aan de leden van de schoolcommissie, die allen bedankt hebben, verzocht om op dit besluit terug te komen, omdat het onder deze omstandigheden niet mee zal vallen een nieuwe commissie te benoemen. De leden geven aan dit verzoek gehoor. Raadslid Z. van Raalten maakt dit allemaal niet meer mee, want hij heeft al eerder ontslag genomen, als lid van de schoolcommissie en als raadslid, om gezondheidsredenen, zoals later wordt gemeld.

De politieke partijen stellen nu kandidaten in deze vacature. Bij de kiesvereniging Nederland en Oranje is R.P. ten Broek de nieuwe man en de partij Gemeentebelang heeft - net als een half jaar eerder - voor de vacature van Van Uchelen, de heer A.C.J. Vitringa weer op de lijst staan. Moest hij toen de heer Berends voor laten gaan, nu heeft hij wel de meeste stemmen, n.l. 391 van de in totaal 683 uitgebrachte geldige stemmen. Ten Broek krijgt er 292. Maar inmiddels is er weer een vacature ontstaan, want op 10 april is in de leeftijd van 74 jaar de heer H. van Zalingen overleden, die naast het raadslidmaatschap nog diverse andere functies bekleed heeft. De begrafenis op Goede Vrijdag 13 april trekt veel belangstellenden. Gemeentesecretaris Vidal de St. Germain en Ds. G. Spijkerboer spreken aan het graf. De haverhandel van Van Zalingen wordt voortgezet door A. Veeneman en oud-weesvader P.v.d. Werff volgt hem op als "zetter voor den aanslag in 's Rijks belastingen". De heren B. Goosens en C.J. van Triest, een partijgenoot van Vitringa, strijden om de zetel in de raad en Van Triest wint met 336 stemmen, slechts negen meer dan Goosens. Er is voor de winnaar een grote campagne gevoerd, ook vanuit Hierden. Voor de bewoners daar rijdt er vanaf Lokhorst zes keer, verspreid over de dag, een rijtuig waarmee de stemmers meteen weer terug kunnen rijden.

Onroerend goed

De erfgenamen van hotelhouder Hendrikus Kamm veilen zijn bezittingen, o.a. hotel Kamm aan de Vijhestraat. Het wordt ingezet op fl.7.000.=, waarna C.J. van Triest het koopt en onderhands meteen weer doorverkoopt aan bakker Jan Koot Cs en de rijwielhandelaar T. van Maanen.

Hotel Kamm op een prentbriefkaart van omstreekt 1900

In het pakhuis van de Gebr. Ten Broek aan de Smeepoortenbrink wordt de inboedel van J.F. Jaeger geveild.

De heer Vitringa vraagt de Kleine Plantage, die hij in erfpacht heeft, te mogen kopen voor de prijs van fl. 2.000.= voor de bouw van een nieuw huis, gedeeltelijk op eigen grond en gedeeltelijk op de pachtgrond. Nu kan dit niet door de voorwaarden van de erfpacht. Een huisje dat er nu nog staat en bewoond wordt door Engelenburg zal dan worden afgebroken. Het verzoek gaat voor prae-advies naar B&W. Het raadslid Kerssen heeft enige tijd geleden in een andere zaak opgemerkt dat een prae-advies van B&W goed kan zijn, maar een kwade zijde er van is dat het altijd invloed uitoefent op de gemeenteraadsleden. Ook is het al eens eerder voorgekomen, dat iemand bij een pachtaanvraag de - tamelijk lage - prijs genoemd heeft die hij hiervoor wilde betalen. Dit is niet bij alle raadsleden in goede aarde gevallen, al hoeft zo'n verzoek natuurlijk niet ongewijzigd te worden toegestaan. Bij te lage pachtprizen snijdt de gemeente zich wel in de vingers bij eventuele latere verkoop van de grond.

De villa, die Vitringa na aankoop van de grond, liet bouwen

Voor de fam. Alpherts wordt een verkoop aangekondigd van enkele woonhuizen, maar na de inzet wordt deze veiling opgehouden.

Later wordt bij mej. E.H. Alpherts te huur aangeboden "een huis in de Donkerstraat, waarvan het bovenhuis aan den Ontvanger der Registratie met of zonder pension verhuurd kan worden". Vooral tegen de zomer is er nog wel eens vraag naar de mogelijkheid van pension in Harderwijk of omgeving. Een aanvrager wil hiervan met een groot gezin een maand

gebruik maken en is genegen hiervoor fl. 2.= à fl. 2.25 per persoon per dag te betalen.

Religie

Op vrijdag 11 mei om 6 uur 's avonds is een vergadering belegd voor de stemgerechtigde lidmaten van de Ned. Herv. Gemeente inzake de eventuele verkoop van (een gedeelte van) het kerkplein voor de bouw van een postkantoor. De stem van de gemeenteleden moet over dit belangrijke onderwerp gehoord worden, zo is te lezen.

De kerk heeft meer middelen nodig en de kerkvoogdij wil nog niet overgaan tot een kerkelijke en hoofdelijke bijdrage, dus het geboden bedrag van inmiddels fl. 5.000.= voor 672 m² zal welkom zijn. Van de 76 aanwezige leden zijn er 57 voor en 19 tegen.

Het Kerkplein dat dreigde verkocht te worden t.b.v. een Postkantoor

Het plan om de beide stroken grond links en rechts van het te bouwen kantoor voor fl. 500.= aan de gemeente te verkopen - die dan ook verantwoordelijk zal zijn voor het onderhoud - heeft 55 voorstemmers. Enkele tegenstemmers hebben er moeite mee, dat het uitzicht voor de bewoners van het Kinderhuis zal verdwijnen. Dan is het enkele weken stil, totdat de krant van 6 juni in een klein berichtje van enkele regels meldt, dat het Rijk afziet van de aankoop van het kerkplein.

Op Goede Vrijdag 13 april worden er in de kerk in Hierden 29 nieuwe lidmaten bevestigd. In de Herv. Gemeente in Harderwijk heeft de bevestiging al eerder plaats gevonden en wel op 2 april. Tijdens deze dienst moet de kerkeraad bekendmaken dat er van Ds. W.J. Aalders uit Beesd, die eind maart het beroep in de vakature van Ds. Hattink heeft aangenomen, bericht gekomen is dat hij alsnog moet bedanken. Vervolgens valt de keus op Ds. C.J. Veenhuijsen uit Minnertsga, die het beroep aanneemt. De leden van de Chr. Gereformeerde Gemeente nemen op 20 mei hun nieuwe kerkgebouw op de hoek van de Hoogstraat en de Vleeschhouwerssteeg in gebruik. Ds. Van der Zanden uit Putten preekt bij deze gelegenheid over Openbaring 3:11.

Recente foto van de voormalige kerk van de Chr. Gereformeerde Gemeente

De aartsbisschop van Utrecht heeft pastoor D.W.A. Sloet die vanaf 2 mei 1898 te Harderwijk werkzaam is, in Abcoude benoemd. Hij wordt opgevolgd door kapelaan G.A. Starink te Arnhem.

Nalatenschap

In Zwolle overlijdt op 18 april mevrouw H.F. van Meurs geb. Greven, de weduwe van de vorige burgemeester. De erfenis van haar man, "alles onder last van levenslang vruchtgebruik en vrije successie", komt nu vrij. Mevr. Van Meurs heeft zelf fl. 1.000.= vermaakt aan de diaconie van de Herv. Gemeente, terwijl het armbestuur van de R.K. Kerk en de Israëlitische Gemeente, en de vereniging Het Groene Kruis ieder fl. 500.= krijgen. De geruchten, waarvan in aflevering 27 sprake was, dat de Vrije Universiteit zou meedelen in de erfenis van de heer Fonteijn, blijken waar te zijn; de universiteit krijgt fl. 26.242,07, zo weet de krant te melden.

Politieberichten

Een zeiltocht van visser Jan Jansen Kzn met aan boord negen Utrechtse studenten loopt niet goed af. Kort na het vertrek naar Urk slaat ter hoogte van Hoophuizen de 23-jarige M.J. Piethaan overboord en wordt vermist. Op de dag dat de familie in de krant een beloning van fl. 50.= in het vooruitzicht stelt voor degene die het stoffelijk overschot aan wal brengt, wordt het op 3 uur varen vanaf de kust, gevonden door visser J. Jansen Mzn.

Visser L. vist een Ymast met een lengte van 28 voet uit zee, terwijl Klaas Jansen Sr. een z.g. "Duitsche baars" vangt, een vis die hier heel zeldzaam is en daarom door vishandelaar Klaas Foppen naar Utrecht wordt opgezonden.

De politie heeft het aardig druk met de overtreders van de wet. Egbert H. wordt aangehouden wegens het stropen van eikenbladeren en P.v.d.V. krijgt een boete van fl. 10.= of 8 dagen hechtenis voor het vervoeren van leeuweriken. Een drietal onder invloed van alcohol verkerende tabakswerkers, veroorzaakt veel rumoer in de stad. Ook in Hierden is alcohol in het spel als een jongen bij een ruzie een steen tegen zijn hoofd krijgt. Met behulp van twee stadgenoten arresteert de politie aan de Stationsweg een scharenslijper en een basculemaker, die inwoners onder bedreiging om geld gevraagd zouden hebben. Om op het station overlast te vermijden van personen die er niets te zoeken hebben, is er vanaf 6 mei op zondag na 12 uur een kaartje van 5 cent nodig - met een geldigheidsduur van een uur - om zich op het perron te mogen bevinden.

Bouwbedrijvigheid

De aanbesteding van de verbouwing van de doodgraverswoning verloopt niet geheel vlekkeloos. Er is een begroting van fl. 3.500.=, die later op fl. 3.936.13 gebracht wordt i.v.m. extra werk. Bij de eerste aanbesteding heeft C. Kok Jzn met fl. 5.200.= het hoogste bedrag, maar alle inschrijvers zitten boven de fl. 5.000.=, waarbij - het kan haast niet anders, zo is te lezen -

sprake moet zijn geweest van onderling overleg. De tweede ronde levert twee inschrijvers op, die beiden rond de fl. 4.700.= zitten. Pas bij de derde - onderhandse - aanbesteding wordt het werk gegund aan aannemer W. Zwak te Ermelo, die voor fl. 3.989,55 heeft ingeschreven.

Uit Hierden komt het verzoek van W.v.d. Kamp voor de pacht van een stuk heideterrein, ter grootte van ½ HA, gelegen naast het perceel van Van de Bunte en Bonestroom.

Op 13 juni wordt in het café van A.B. Roozenbroek voor de heer S. van Menk het bouwen van een woonhuis aan de Stationsweg aanbesteed.

"De Stichting Sanatorium voor Longlijders" (Sonnevanck) vraagt de gemeente 20 HA bosgrond te mogen pachten, "gelegen ten Noorden van de Grintweg naar Apeldoorn, 300 M van de weg af, tussen de watertoren en de tol van de Haspel".

Hoofdgebouw Sonnevanck, in 1910 in gebruik genomen

Jubilea

Net als in veel andere plaatsen is in Harderwijk een comité opgericht, dat hulde brengt aan de schilder Rembrandt van Rijn, die in juli 1606 in Leiden is geboren. De gemeente overweegt aan de kinderen plaatjes van zijn schilderijen uit te delen, als de ouders daar zelf niet toe in staat zijn.

Bij A.J. Wuestman zijn reproducties tentoongesteld en te koop, overigens ook van andere beroemde schilders. Er is een aanbieding: de prijs - incl. een mooie lijst - is fl. 4.50 per stuk en fl. 8.= per twee exemplaren.

De heer W. van Hengel is 25 jaar in dienst bij meubelmakerij Bollee. Hij is in die periode opgeklommen van krullenjongen tot meesterknecht.

Tot besluit een huwelijk:

Op 23 mei trouwen bij volmacht of "met de handschoen" de in Oost-Indië dienende Antonij Gerhardus van Daalen en Hermanna Geertruida Stute. In een advertentie zeggen zij dank voor de ontvangen belangstelling.

Overgenomen uit 'M', het maandblad van NRC HANDELSBLAD, April 2006
Ingezonden door Mr. O. Schutte en J.J.H. Kooiman

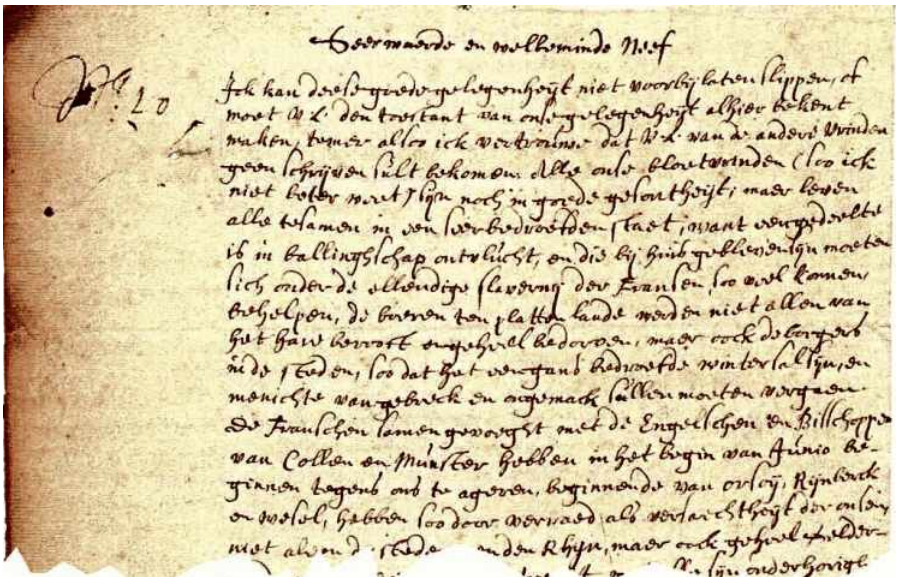
In "The National Archives" in Londen liggen duizenden Nederlandse brieven uit de 17e en 18e eeuw. Ze zijn geschreven uit Nederland naar verre gewesten en terug, en werden ooit buitgemaakt door Engelse kapers. NRCH-auteur Roelof van Gelder deed in Londen in opdracht van de (Nederlandse) Koninklijke Bibliotheek onderzoek naar deze vergeten post. Hij selecteerde en hertaalde o.a. deze brief van Johan Aelsen uit **Harderwijk** die in 1672 met zijn kinderen naar Hoorn is gevlucht.

"IK BEN MET MIJN KINDEREN NAAR HOORN GEVLUCHT"

Waarde en zeer beminde neef,

Hoorn, 4 november 1672

Ik kan deze goede gelegenheid niet voorbij laten glippen, of ik moet u op de hoogte stellen van onze omstandigheden alhier. Temeer omdat ik er van overtuigd ben dat u van de andere vrienden geen brieven zult krijgen. Al onze familieleden zijn, voor zover ik weet, nog in goede gezondheid, maar ze leven alle bij elkaar in zeer verdrietige omstandigheden want een deel van hen is in ballingschap gevlucht. En degenen die thuis gebleven zijn moeten zich zien te redden in ellendige slavernij onder de Fransen. Niet alleen de boeren op het platteland worden van hun bezittingen beroofd en in het ongeluk gestort, maar ook de burgers in de steden, zodat het een zeer treurige winter zal worden en massa's van gebrek en narigheid zullen moeten omkomen.

De Fransen zijn samen met de Engelsen en de bisschoppen van Keulen en Munster in het begin van juni tegen ons begonnen te ageren, beginnende vanuit Orsoy, Rijnberk en Wesel. Ze hebben zowel door verraad als door angst der onzen niet alleen de steden aan de Rijn, maar ook geheel Gelderland, gans Overijssel en Utrecht met al hun onderhorige plaatsen in de tijd van ruim veertien dagen ingenomen. Dat lijkt ongelooflijk, maar is niettemin waar. Omdat ze Naarden en Woerden ook hebben genomen, komen zij dagelijks op strooptocht tot niet ver voor Amsterdam. Groningen is de enige stad die zich met de wapenen heeft verdedigd, want de bisschop van Munster had die stad belegerd, maar heeft haar na een heftige belegering met groot verlies weer moeten verlaten. Sedertdien is alles wat tot bedaren gekomen, want nadat de koning van Frankrijk, die persoonlijk in Arnhem en Utrecht is geweest, weer naar Parijs was vertrokken, is Holland, dat nog één is met Zeeland en Friesland, weer wat in gevechtshouding komen te staan. Maar waren ze verder getrokken, dan hadden ze ook heel Holland ingenomen, zo groot was de angst van de onzen. Maar God de Heer heeft het tot nu toe geliefd hen daar te stuiten. Wij zullen verder op Zijn genade hopen, opdat Hij ons eindelijk weer zal verlossen en helpen met de vrede in ons vaderland.

De keizer en de keurvorst van Brandenburg, alsmede de vorsten van Brunswijk-Lunenburg en van Hessen zijn, toen ze zagen dat de Fransman, eenmaal in bezit van ons land, oppermachtig zou worden, met een machtig leger tegen hem opgetrokken en tot Frankfort aan de Main en Koblenz aan de Rijn gekomen, om zo Lotharingen in te trekken en Frankrijk te naderen. En door dezelfde zal in Duitsland (waar ook de koning van Denemarken is) nog een leger ter bescherming van het Duitse Rijk bijeengebracht worden. En onze volkeren, die weer tot een goed leger aaneengegroeid zijn, verenigd met een groot deel Spanjaarden, die ook aan onze kant staan, zullen hier te lande hun best doen. Wij zullen hopen dat God met deze en andere middelen ons weer zal herstellen, temeer daar men zegt dat Zweden zich aanbiedt als bemiddelaar, hetgeen Frankrijk en Engeland ook aangenomen zouden hebben, zodat wij op een algemene vrede hopen en daarnaar uitzien.

Ik ben met mijn kinderen naar Hoorn gevlucht, achtende mijn vrijheid hoger dan mijn goederen, die ik alle in Gelderland en in **Harderwijk** heb moeten achterlaten. Die zijn door een plakkaat van de koning alle aan hem vervallen, zodat, wanneer God de zaken niet ten goede zal keren, ik een arm man ben. De Fransen hebben **Harderwijk** (alsmede de andere plaatsen aan de Zuiderzee) zeer versterkt. De wallen van onderen met palissaden en van boven met stormpalen. De stad hebben ze bezet met

ongeveer 1600 soldaten en ruiters omdat het nu een frontstad is tegen die van Holland.

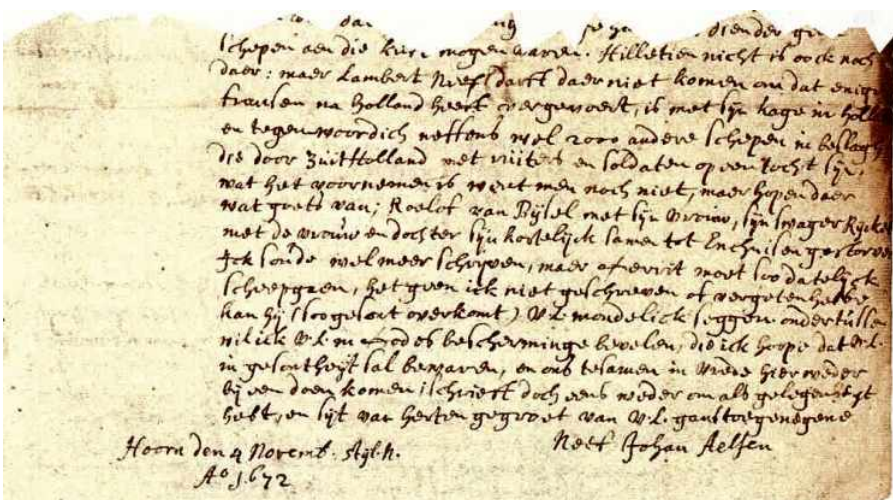
Het volk van oom Jan is daar nog in de stad. Als ze tenminste nog in leven zijn, want daar is al enige sterfte onder de burgers en soldaten. En ik heb in veertien dagen geen tijding van daar gehad, omdat er geen schepen langs de kust mogen varen. Nicht Hilleetje is ook nog daar, maar neef Lambert durft daar niet te komen, omdat hij enige Fransen naar Holland heeft overgevaren. Hij is met zijn kaagschip in Holland en nu gevorderd samen met wel 2000 andere schepen die door Zuid-Holland met ruiters en soldaten op een tocht zijn. Wat het voornemen is, weet men nog niet, maar we hopen dat er iets goeds uit voortkomt.

Roelof van Rijsel met zijn vrouw, zijn zwager Rykert met zijn vrouw en dochter zijn onlangs allen in Enkhuizen gestorven. Ik zou wel meer willen schrijven, maar Gerrit moet zo dadelijk sloop gaan. Wat ik niet geschreven heb, of vergeten ben, kan hij (wanneer hij gezond aankomt) u mondeling vertellen. Ondertussen wil ik u aanbevelen in de bescherming van God, die u, naar ik hoop, in gezondheid zal behoeden en ons samen in vrede weer bijeen zal doen komen.

Schrijf toch weer eens als ge gelegenheid hebt en zijt van harte gegroet door uw geheel toegenegen neef,

Johan Aelsen

(Bovenstaande tekst is de hertaling van een reproductie van de brief uit de National Archives, Londen door Roelof van Gelder.)

Om de inhoud van de brief op haar historische waarde te kunnen schatten

heeft Roelof van Gelder het "Rampjaar 1672" als volgt beschreven:

Het rampjaar

In het voorjaar van 1672 verklaarden Frankrijk, Engeland en de bisschoppen van Munster en Keulen de oorlog aan de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. De Fransen rukten via de Rijn ons land binnen en bezetten Gelderland en Utrecht. De bisschoppen vielen uit het oosten aan, namen Overijssel in en sloegen het beleg voor Groningen. Engeland zette de aanval in op zee.

In augustus werd de raadpensionaris Johan de Witt met zijn broer Cornelis door een uitzinnige massa gelynacht.

Moeiteloos schieten ons de regels "de regering was radeloos, het volk redeloos, het land reddeloos" te binnen. Maar het tij keerde. Friesland en Groningen hielden stand, de jonge stadhouder Willem III organiseerde de defensie en de Hollandse Waterlinie verhinderde dat de Fransen Holland verder konden binnentrekken. Michiel de Ruyter versloeg een gecombineerde Engels-Franse vloot.

Minder bekend is dat de Franse aanval en de daarop volgende bezetting tot een grote stroom vluchtelingen heeft geleid. Eén van de vluchtelingen was **Johan Aelsen uit Harderwijk**. Hij vluchtte naar Hoorn en schreef daar in het najaar een brief aan een neef in Batavia. De brief werd meegenomen door een zekere Gerrit, vermoedelijk op het kleine Hoornse VOC-schip "De Bergeend", dat in december 1672 van Texel vertrok. Kort daarna werd het gekaapt door de Engelsen, maar daarna weer heroverd door de Zeeuwen. Toen hadden de Engelsen de post al in beslag genomen, zodat de neef niets van zijn oom Johan heeft vernomen.

Harderwiekers en- of Hierders (27)

Mr. O. Schutte

Bovenstaande publicatie gaf mij aanleiding na te gaan wie de briefschrijver en de in zijn brief genoemde personen waren; de aanduiding van de geadresseerde als "neef" van Johan Aelsen is te vaag om daaraan enige conclusie te kunnen verbinden. De naam Aelsen (met varianten in de spelling, zoals Aelts, Aeltsen enz.) blijkt geen patronimicum te zijn, maar is ongetwijfeld wel een gefixeerd patronimicum; voor de overzichtelijkheid houd ik de schrijfwijze Aelsen aan behalve in de geciteerde bronnen.

De volgende gegevens blijken dan bekend te zijn, waarbij opvalt dat Johan Aelsen in 1681 en 1689 optreedt als voogd over de kinderen c.q. het kind van Evert van Bijssel, wat op verwantschap zou kunnen wijzen, maar het is onduidelijk hoe die verwantschap tot stand gekomen is.

Jan Aeltzen, van Harderwijk, begraven aldaar (kerk, 3 maal overluid, f 5.=) 3 sept. 1670, tr. Harderwijk 12 nov. 1620

Weijme Francken, van Harderwijk, begraven aldaar. (kerk, met alle klokken, f 5.10. -) 1 mei 1648.

Bij de begraafinschrijving van deze Johan Aelsen staat "mijn vader zal." wat aangevuld is met "Johan Aelsz. den ouden"; hieruit leid ik af dat de zoon - de briefschrijver - in 1670 kerkmeester was.

Uit dit huwelijk:

1. **Gosen Aelsen**, gedoopt, Harderwijk 17 nov. 1622.
2. **Stijntghen Aelsen**, gedoopt, Harderwijk 1 aug. 1624.
3. **Johan Aelsen**, gedoopt, Harderwijk 7 april 1626 (als Jan), lidmaat 1665, kerkmeester 1670 en burgemeester (1681) aldaar overl. ná 1689, trouwt 1: Harderwijk 15 dec. 1652 **Aeltgen Jans Mouwen**, van Harderwijk, overleden aldaar 12 sept. 1664 (volgens lidmatenboek), begr. ald. (kerk, met alle klokken, f 8) 15 sept. 1664; trouwt 2: (volgens het lidmatenboek) **Janneken de Maegt**. 1 mei 1672: een gedeelte van het Nonnenklooster wordt voor f 650 verkocht aan Johan Aelsen ¹

Hij werd ingeschreven als jur. student aan de Hogeschool te Harderwijk, 6 mei 1648 (de eerste inschrijving dateert van 13 april van dat jaar), vervolgens als studente te Utrecht in 1650 (studierichting en datum ontbreken) en tenslotte als jur. student te Harderwijk 16 sept. 1651; hij zal niet gepromoveerd zijn en we komen hem dan ook niet tegen als Mr. Dr, of I.U.D.

Zijn zoon zal zijn: **Johan Aelsen**, rentmeester 1700-17021 ², weesmeester en regent van het Burgerweeshuis 1700-1703 ³ te Harderwijk, werd als litt. student te Harderwijk ingeschreven 17 mei 1675 (van en verdere academische loppbaan blijkt niets); hij zal dus geboren zijn ca. 1656, hetgeen mooi spoort met het huwelijk van zijn ouders in 1652..

De doopboeken van Harderwijk ontbreken over de jaren 1650-1672, zodat de exacte gegevens omtrent de kinderen van Johan Aelsen, de briefschrijver, ontbreken. Ook de datum van zijn tweede huwelijk en van zijn overlijden werden niet gevonden. De recognitieboeken van Harderwijk geven ongetwijfeld meer gegevens over hem.

Verder worden in de brief genoemd **Roelof van Bijs(s)el** (ten onrechte getranscribeerd als: van Rijsel), zijn vrouw, zijn zwager Rijkert met zijn vrouw en dochter, die "onlangs" in Enkhuizen zijn overleden. We vinden deze personen terug in de publicatie van Arend ter Maten: "Koningskwartier, kwartierstaat van Carolina Koning [1862-1931]", publikaties van de Vereniging Veluwe Geslachten 239a en b, 1997. Alleen de voor dit over-

zicht relevante bronnen zijn overgenomen. Gegevens uit Enkhuizen zijn aangevuld.

Nr. 3912/3913 van de kwartierstaat (pag. 136).

Evert Evertsz. van Bijssel, geb. Harderwijk ca. 1595, lid van het St. Nicolaasgilde 1641/'42, gemeensman 1629, '49 en '53 aldaar, overl. aldaar tussen 1655 en 1659,

trouwt Harderwijk 6 febr. 1625

Truytje Gerrits, van Harderwijk, overl. aldaar in 1664.

17 jan. 1662: **Rijcket Abrahams** en **Roelof Eversen (van Bijssel)** zijn borgen voor **Anna** en **Truytje Gerrits, Cornelisje Teunis** en de kinderen van **Henrick Gerritsen** wegens de erfenis van hun moeie (= tante) **Aeltien** ⁴

13 april 1664: **Cornelis Leenderts van Bijssel** borg voor **Roelof Eversen** en **Rijcket Abrahamsen** wegens de erfenis van hun moeder **Truytje (Peters?, Gerrits?)** ⁵.

Uit dit huwelijk:

1. **Geertgen Everts** (in het trouwboek vermeld als "Eijbertsen"), ged. Harderwijk 8 jan. 1626, begr. Enkhuizen (Zuiderkerk, graf N 313) 4 juli 1672, tr. Harderwijk 29 jan. 1654

Rijcket Abrahams, jonge man van Putten, begr. Enkhuizen (Zuiderkerk, graf kruiskamer 17) 22 aug. 1672.

De in de brief genoemde dochter zou kunnen zijn: **Truytjen Rijkerts**, begr. Enkhuizen (Zuiderkerk graf N 297) 29 aug. 1672.

2. (nr. 1956/1957 van de kwartierstaat, pag. 96)

Roelof Everts van Bijssel, ged. Harderwijk 6 mei 1631, gemeensman 1658, '60, '62, '65, '71 aldaar begr. Enkhuizen (Zuiderkerk graf N 297) 26 sept. 1672,

trouwt te Harderwijk 6 juli 1656 met

Geertruid Comelis, jonge dochter van Zutphen, overleden Enkhuizen vóór 4 nov. 1672 (begrafenisinschrijving niet gevonden).

30 okt. 1674: **Jacob Comelisz. Heeren** en **Lambert Sas** borgen onder beneficium van inventaris voor **Roelof van Bijssel's** kinderen wegens de erfenis van hun ouders³ en voor de erfenis van **Rijcket Abrahamsen** ⁶.

22 april 1681: burgemeester **Johan van Vanevelt** loofde burgemeester **Johan Aelsen** als momber van **Roelof van Bijssel's** kinderen schade-loos te houden van alle namaningen en dat van de borgtocht (zo) als **Rijcket Abrahams** en **Roeloff van Bijssel** zich geconstitueerd hebben voor de nalatenschap van zal. burgemeester Gerrit van Dompsele.⁷

19 april 1689: **Jacobus van Eden**, man van **Claesje Roelofs, Johan Aelsen** en **Johan Willemsen** als mombers van het onmondige kind van wijlen **Roelof van Bijssel**, genaamd **Evert**, zijn schuldig aan **Jan Willemsen** en **Jannetje Sas**, echtelieden, f 25 ad 5 % onder verband van een hof buiten de Luttekepoort (Id., inv. nr. 149, fol. 176).

Uit dit huwelijk:

1. **Claesje Everts**, tr. vóór 1687 Jacobus van Eden.
2. (nr. 978 van de kwartierstaat, pag. 62)
Evert Roelofsz. van Bijssel, kleermaker, stadsroedendrager^B te Harderwijk, overl. vóór 30 april 1731,
tr. 1: 1695 **Hendrikje Damen van Ossenberg**
tr. 2: 1695 **Helena Hermansdr. van Holthe**, overl. 1701, (weduwe van 1: **Gerhardt Dircksz. Snippendael** en 2: **Rijckert Jansz. Appeldoorn**)
tr. 3: 1701 **Catharina Vinck**, geb. 1673
tr. 4: 1723 **Sara Hoefhamer**, geb. 1685
tr. 5: 1725 **Maria Brouwers**, geb. 1681, weduwe van **Jan Rijckertsz. Appeldoorn**.

bronnen:

1. Kroniek van Harderwijk 1231-1931, pag. 124
2. J. Duinkerken, Schepenen aan de Zuiderzee, de magistraat van Harderwijk 1700-1750, Zutphen, 1990, pag. 264.
3. Moorman van Kappen, Tot behoef der arme wesen, hoofdstukken uit de geschiedenis van het Burger Weeshuis te Harderwijk, Zutphen, 1981, pag. 299.
4. recogn. boek Harderwijk, inv. nr. 148, fol. 245vo.
5. recogn. boek Harderwijk, inv. nr. 148, fol. 270
6. recogn. boek Harderwijk, inv. nr. 149, fol. 63vo
7. recogn. boek Harderwijk, inv. nr. 149, fol. 109vo.).

Publicaties, zolang de voorraad strekt.prijs in EURO's
per mei 2006**formaat circa 210 x 150mm (A-5):**

	€
"De Joodse Gemeenschap in Harderwijk" 28 blz.	voor leden 4.00
Herderewich Kroniek (voormalig kwartaalblad) voor zover nog aanwezig	0.50
Index op "Herderewich Kroniek", (1974-1989)	0.50
Historisch Jaarboek Harderwijk, voor zover nog aanwezig	3.50
Vittepraetje (ons kwartaalblad), voor zover nog aanwezig	0.50
Index op Hist. Jaarboeken 1990 -'95 + Vittepraetje tot maart 1999	0.50
Wandelingen door Oud-Harderwijk, (112 blz.)	3.50
Wandelroute Harderwijk, (15 blz.)	0.50
Kerkenroute, (10 blz.)	gratis
Het dagelijks leven in het begin van deze eeuw, (27 blz.)	1.00
De Calicotfabriek van W. Averink te Harderwijk, enz., (67 blz.)	1.00
Schepenen aan de Zuiderzee (gebonden, 271 blz.)	13.50
Het Kleuter-, Lager- en Beroepsonderwijs van 1800-1985 te H'wijk	1.00

formaat circa 245x165mm:

Historisch Harderwijk (Wandelen door de oude binenstad)	8,00
---	------

formaat circa 300 x 210 mm (A-4):

Beelden Belicht en beschreven	29.50
Lidmaten Ned.Herv.Harderwijk, alfabetisch, 170 blz.	9.50
Klapper op de geboortes van 1811-1860 met index (285 blz.)	herdruk 16.50
Klapper op de geboortes van 1861-1902 met index (341 blz.)	herdruk 19.50
Klapper op de huwelijken van 1811-1930 met index (330 blz.)	19.50
Kwartierstatenboek deel 1, 126 blz.	12.50
Index op de resolutieboeken (250 blz.)	17.50
Verjaardagskalender met H'wijkse middenstanders	uitverkoop 1.00

formaat circa 210 x 100mm:

Monumentenreeks: 15 verschillende onderwerpen, alle uitgaven p.stuk	2.00
---	------

Oude ansichtkaarten

Diverse Harderwijkse ansichten in kleur en zwart/wit	0.50
Jubileum CD-1, 30 jaar Herderewich publicaties	12.50
Jubileum CD-2, diverse bronnen uit het gemeentearchief	12.50

NIEUW

Lidmaten Ned.Herv. 1741-1814 170 blz. A-4	
(7.208 personen vaak met partner of met adres)	12.50

"De Joodse Gemeenschap in Harderwijk" 28 blz. A-5 exclusief v leden 4.00

Zaterdag 27 mei: Middag-excursie

Doel: Museum “De Tien Malen” en “Mariahoeve” te Putten

Vervoer: Eigen gelegenheid met carpooling.

Start : 13.30 uur vanaf de bekende parkeerplaats
Vondellaan/Cremerstraat

Kosten: Euro 7.50 per persoon. Museumkaarten zijn niet geldig.

Einde: circa 17.00 uur.

Route: Beschrijvingen Harderwijk >Museum op aanvraag te verkrijgen en voor iedere chauffeur een route van het Museum naar de boerderij “Mariahoeve”. Deze laatste worden bij het museum uitgereikt voor vertrek naar de boerderij.

Opgeven: S.v.p. vóór 24 Mei a.s. bij de excursiecommissie t.w.

1. Jaap de Groot : 06 - 515 942 90

2. Dan Knook : 0341 - 35 88 57

3. K.Chr. Uittien : 0341 - 41 44 31

In Putten heeft de Stichting “Puttens Historisch Genootschap” een klein museum. Men heeft er een grote collectie van gebruiksvoorwerpen verzameld, afkomstig van zowel de boerderijen als van bewoners uit Putten en omgeving. Een tweede afdeling toont archeologische vondsten uit de omgeving.

Na het bezoek aan het museum gaan we verder naar de “Mariahoeve”. Deze zeer oude boerderij is aangekocht door de “SHG” en wordt in samenwerking met een aannemer en veel vrijwilligers vakkundig gerestaureerd. Ook daar krijgen we een rondleiding.

Zaterdag 10 juni: AALTJES-DAG.

Vanaf 10.00 uur is het promotie-team van “Herderewich” weer in de kraam aan de boulevard aanwezig voor informatie, documentatie, promotie of voor een gezellig praatje.

Door gehele oude stad van Harderwijk zijn tal van activiteiten, omlijst door muziek. Elke locatie heeft zijn eigen specialiteit. Zo treft u overal weer iets anders aan en hoeft u zich geen moment te vervelen.

Zaterdag 26 augustus: VISSERIJ-DAG

Georganiseerd door de actieve Botterstichting. Natuurlijk ligt de haven dan weer vol met historische schepen. Ook het palingroken zal niet ontbreken.

Vanaf 10.00 uur is het promotie-team van “Herderewich” weer in de kraam aan de haven aanwezig voor informatie, documentatie, promotie of voor een gezellig praatje.

Samenstelling bestuur, werkgroepen en meewerkende leden

Bestuur:		postcode	telfoon	functie
N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	3845 AR	42 13 42	voorzitter
P. Stellingwerf	Luttekepoortstraat 146	3841 AX	55 23 42	secretaris
K.Chr. Uittien	J.P.Heyelaan 58	3842 CL	41 44 31	penningm.
J. de Groot	Stationslaan 165	3841 CZ	42 82 72	excursies
R. Schouten	Roggelaan 6	3844 KW	06-49751078	pr

Redactie:				
R.K.S. Beute	Smeepoortenbrink 17	3841 EZ	41 62 63	hfd.red.
G. Verwijs-ten Hove	Friesegracht 13	3841 GM	42 06 93	lid
K.Chr. Uittien	J.P.Heyelaan 58	3842 CL	41 44 31	lid

Bibliotheek				
G. Berends	Rederijkerstraat 8	3842 JT	41 34 98	

Ledenadministratie				
K.Chr. Uittien	J.P.Heyelaan 58	3842 CL	41 44 31	

Werkgroep archeologie:				
N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	3845 AR	42 13 42	voorzitter
W.D. Grimm	Bunschotenmeen 33	3844 HE	41 86 61	lid
namens de Archeologische Werkgroep Nederland:				
H.W. Stuurman	Rietgorsmeen 74	3844 ZV	43 48 78	lid

Werkgroep genealogie:				
R. Uittien-Jacobs	J.P.Heyelaan 58	3842 CL	41 44 31	voorzitter
G. Verwijs-ten Hove	Friesegracht 13	3841 GM	42 06 93	lid
R. van Sonnen-Kost	Middenlaan 9	3843 BA	41 59 48	lid
A. Jansen	Nassaulaan 5, Ermelo	3851 XZ	55 16 03	lid
J.J. Pettinga	Emdenmeen 14	3844 EC	42 03 10	lid
E. Numan-Boumans	Venkel 24	8252 CH	Dronten	lid
J. v. Bruggen-Moorkamp	Zeilmakerstraat 2	3841 VA	41 00 18	lid
K.Chr. Uittien	J.P.Heyelaan 58	3842 CL	41 44 31	lid

Werkgroep Kroniek van Harderwijk:				
J.J.H. Kooiman	Burg.Numanlaan 76	3841 XN	41 96 38	voorz.
G. Verwijs-ten Hove	Friesegracht 13	3841 GM	42 06 93	lid

Werkgroep Open Monumentendag				
N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	3845 AR	42 13 42	voorzitter
R. Poolen-Brouwer.	Kruisweg 4, Hierden	3849 WA	41 73 24	lid
K.Chr. Uittien	J.P.Heyelaan 58	3842 CL	41 44 31	lid
Namens het Stads Gilde:	Mevr. A. Philipsen			

Werkgroep Excursies

J.C. de Groot Stationslaan 165 3844 GD 42 82 72 voorzitter

Werkgroep Geveldocumentatie

R.K.S. Beute Smeepoortenbrink 17 3841 EZ 41 62 63

Werkgroep Website

R. Schouten Roggelaan 6 3844 KW 06 -49751078

Werkgroep Redactiecommissie "Harderwijkreeks"

J.J.H. Kooiman Burg. Numanlaan 76 3841 XN 41 96 38

J.P.H. van Valderen Muntplein 21 3841 EE 43 07 44

Werkgroep Verspreiding Vittepraetje

hoofddistributeur P. J. van Wageningen 41 73 35

reserve hfd.distributeur G. Berends 41 34 98

verspreiders

wijk

	naam	adres	telefoon
1 = Stadsweiden	B. Karssen	Gruttomeen 39	42 10 73
2 = Slingerbos	mevr. C.Deitmers	Stationslaan 117-19	41 51 55
3 = Wittenh./Veldkamp	mevr. de Vries	Rooseveltlaan 24	
4 = De Stad	Mevr. E. Beute-Oskam	Smeepoortenbrink 17	41 62 63
5 = Stadsdennen	H. Schaaf	Guido Gezellelaan 4	41 43 38
6 = Stationslaan	H. Skora	Churchill-laan 23	41 53 97
7 = Zeebuurt	L. Postma	Hendric Stevinstraat 8	41 51 78
8 = Hierden	mevr. Messerschmidt	Zuiderzeestraatweg 61	45 21 83
9 = Ermelo	T. Goossens	De Acht Schepel 18	55 42 76
10 = Frankrijk	B.A.M.M.v.d.Voordt	Kuulekamp 6	41 96 15
11 = Drielanden	N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	42 13 42
12 = Ceintuurbaan	P. J. van Wageningen	Mecklenburglaan 84	41 73 35
14 = Vissersbuurt	J.J.H. Kooiman	Burg. Numanlaan 76	41 96 38
15 = Friesegracht	M. van Broekhoven	Friesegracht 7	41 51 73

reserve-verspreiders Harderwijk

J.C. Bood Bachdreef 239 43 36 92

A. den Oudsten Burg. Numanlaan 24 42 06 45

Fam. Uittien J.P.Heyelaan 58 41 44 31

Mevr. J. Spaan-Foppen Da Costastraat 11 41 55 64

reserve-verspreiders Hierden

B. Rugers Duinlaan t.o. 19 45 20 61

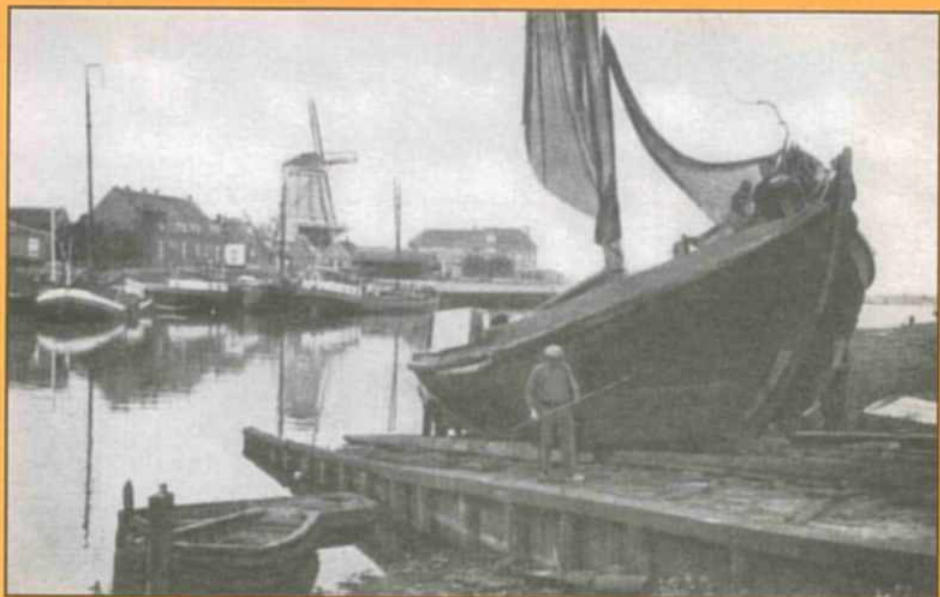
Mevr. de Gans Beekweg 8 45 21 06

L.W. Warmenhoven Oostermheenweg 16 45 19 05

reserve-verspreiders Ermelo

Mevr. Beijer Azalealaan 11 553020

W. Hamstra Harderwijkerweg 157 423011

HARDERWIJK

BOTTER OP DE HELLING

Oudheidkundige vereniging
"HERDEREWICH"
Postbus 210,
3840 AE Harderwijk